

хормейстер соответствует тип музыканта, условно обозначенный как домашник, который объединял в своей деятельности несколько обязательных функций и свойств.

Ключевые слова: профессия хормейстер, домашник, регент, руководитель хора.

Churikova-Kushnir O. The initial stage of becoming professional «Choirmaster»

The article deals with the initial phase of development of the professionchoirmaster, about how the head of the choir was formed, what were his functions as they changed with the development of choral art. The phenomenon of development of the profession Chorus, which is of particular importance in the context of the modern development of the national musical culture, and the choir in particular. The emphasis is on personal qualities and functions of choirmaster of its activities. It was determined that a very early stage of development corresponds to the type of profession Chorus musician, symbols as Domestic, which is united in its activities more required functions and properties.

Key words: occupation choirmaster, Domestic, Regent, head of the choir.

Стаття надійшла до редакції 25.01.2012 р.

Прийнято до друку 27.04.2012 р.

УДК 371.13.78

В. В. Юнда

**ФОРМИ ТА МЕТОДИ РОЗВИТКУ САМОСТІЙНОЇ
ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ
НА УРОЦІ ДИРИГУВАННЯ**

Зміст реформи професійної школи, входження у Болонський процес, на одне з перших місць висуває проблеми досконалості методів навчання та виховання, подальшого підвищення творчої активності студентів, розвитку в них активного самостійного мислення.

Навчальний процес у ВНЗ у великій мірі набуває характеру самостійної роботи студентів, який організовується і керується викладачем на основі нових методів та засобів навчання.

Мета даної статті – виявити форми і методи роботи на уроках диригування, які сприяють розвитку самостійної, пізнавальної діяльності студента.

Великої уваги розвитку самостійності при навчанні диригуванню приділяли багато хороших діячів-педагогів – О. О. Єгоров, О. Б. Козачков, К. О. Ольхов, О. К. Іванов-Радкевич та ін.

Так, О.О. Єгоров, виділяючи мету та завдання курсу хорового диригування, особливу увагу приділяв «на розвиток у студента самостійності, що забезпечує уміння ініціативно й творчо вирішувати виконавські задачі» [1, с.11]. На розвитку самостійної пізнавальної діяльності наголошує також і К. О. Ольхов: «Одне з головних завдань педагога – навчити студентів працювати самостійно. Погану послугу надають деякі викладачі своїм учням, вивчаючи з ними завдання у класі, замість того, щоб керувати їх самостійною роботою» [5, с. 34].

Індивідуальна форма навчання у класі хорового диригування відкриває великі можливості для всебічного розвитку особистості музиканта. Метою занять з диригування, з одного боку, є максимальне розкриття творчих та педагогічних здібностей студента, а з іншого – виховання його культури самостійної пізнавальної роботи над музичним твором.

Самостійна пізнавальна діяльність студента виявляється у цілеспрямованому, свідомому, вольовому виконанні розумової або практичної роботи. Психологи і педагоги розрізняють дві основні форми пізнавальної активності учнів – репродуктивну і продуктивну. Репродуктивна – форма засвоєння знань, що не потребує від студента активних розумових зусиль. Від нього вимагається лише запам'ятовування та наслідування. Така форма необхідна на початковому етапі навчання диригування, коли засвоюються диригентські схеми, основні елементи диригентського жесту. Однак, репродуктивна діяльність є малоефективною, бо студент діє за установленим трафаретом, не виявляючи при цьому власної ініціативи, самостійності.

На відміну від репродуктивної, продуктивна діяльність пов'язана, перш за все, з розумовою діяльністю. Це і порівняння, і співставлення, аналіз, синтез, і формування власних суджень тощо. Пізнавальна самостійність призводить до вищого рівня активності – творчої активності.

Вдале здійснення навчальної та наукової діяльності студентів неможливе без участі продуктивного мислення, без творчо спрямованої пізнавальної діяльності студента.

Вивчення хорового твору в індивідуальному класі хорового диригування – процес довготривалий і структурно складний. Під самостійно пізнавальною діяльністю студента в процесі роботи над хором твором розуміється вміння без сторонньої допомоги проаналізувати емоційно-смісловий зміст хорового твору, що вивчається, та виразити його виконавськими засобами з метою діяння на уявлений ним хоромий колектив. Прагнення педагога якнайкраще підготувати студента до іспиту, часто призводить до того, що основним об'єктом викладача є техніка диригування, а логіка жесту, яка

підпорядкована образному змісту твору, до свідомості студента не доходить. Самостійність, активність поступово зникають і студент є безпомічним. Особливо яскраво це виявляється у процесі роботи студента з хором. Непереконлива лексика, невиразний жест, студент не може передати колективу власну трактовку твору.

В музично-виконавській літературі маємо пояснення цього явища – почуття людини індивідуальні, тільки особисті переживання та освідомлення твору створює можливість повноцінної передачі їх виконавцям та слухачам. На уроці диригування самостійна пізнавальна діяльність студента знаходить вираження у його прагненні зрозуміти емоційно-образний зміст твору, і на цій основі створити власну інтерпретацію, знайти необхідні жести для реалізації виконавської задумки. Практика показує, що не завжди студенти особисто проявляють активність і самостійність. Багато з них постійно потребують спонукання до активної пізнавальної діяльності. Однією з важливих умов розвитку здібностей до самостійної пізнавальної діяльності є наявність в них необхідного обсягу хорових та диригентських знань, у результаті студент зможе більш свідомо контролювати свої дії у процесі самостійної роботи.

Накопичення і поглиблення знань, навичок та вмінь формують у студентів потребу в нових знаннях, вміння знайти свій підхід до вирішення будь-якої навчальної задачі, здібність критично оцінювати матеріал, висловлювати свою точку зору у питаннях інтерпретації твору та його диригентського втілення.

Одним з основних методів, що сприяє розвитку творчого, пізнавального мислення, є навчально-виконавський аналіз хорового твору. В процесі пошуку студент постає перед необхідністю самостійно робити висновки, приймати власні рішення, тобто виникає потреба у постійному накопиченні знань, освіти тощо.

Як основна форма самостійної пізнавальної діяльності навчально-виконавський аналіз хорового твору повинен містити наступні етапи:

- самостійний пошук відомостей про автора, епохи створення твору;
- самостійний аналіз стилю написання твору, його форми, жанру;
- самостійний аналіз ідейно-художньої задумки та її розвиток;
- самостійний пошук образного змісту сприйняття твору;
- пошук диригентських прийомів, що відображають музично-виражальні засоби хорового твору;
- порівняльний аналіз твору із вивченими заздалегідь творами, з репертуаром хорового класу.

Таким чином, самостійна робота проявляється у вигляді пізнавальної, продуктивної, творчо-пошукової діяльності. Подібні види самостійної роботи призводять до цілеспрямованого виховання окремих

компонентів професійної підготовки, вироблення певної системи розвитку самостійності, домагаючись її активності та пізнавальності.

Отже, від викладача вимагається не тільки наявність глибоких знань та умінь у галузі диригентсько-хорових дисциплін, але й психолого-педагогічна майстерність. Його постійний контроль у вигляді перевірки та оцінки виконаних завдань, організація конкурсів та олімпіад, тематичні концерти забезпечуватимуть постійне прагнення до творчого і професійного росту студента. Дуже виразною є цитата відомого педагога А. Дістервега: «Жодній людині не можуть бути надані та повідомлені розвиток та освіта. Кожний, хто хоче до них прилучитись, повинен досягнути це власною діяльністю, власними силами та напругою» [2, с.76].

Список використаної літератури

1. Егоров А. А. Очерки по методике преподавания хоровых дисциплин / А. А. Егоров. – Л., 1958. – С.32. **2. Дистервег А.** Избранные педагогические сочинения / А. Дистервег – М., 1936. – С.113. **3. Живов В. Л.** Исполнительский анализ хорового произведения / В. Л. Живов. – М., 1987. – С.45-47. **4. Левандо П. П.** Исполнительский анализ и интерпретация хорового произведения / П.П. Левандо – М., 1985. – С. 112 – 114. **5. Ольхов К. А.** Теоретические основы дирижерской техники / Ольхов К. А. – М., 1984. – С. 137.

Юнда В. В. Форми та методи розвитку самостійної пізнавальної діяльності студентів на уроці диригування

Стаття присвячена розвитку самостійної пізнавальної діяльності студента, за допомогою форм пізнавальної активності. Охарактеризовані основні форми пізнавальної активності учнів – репродуктивна та продуктивна. Визначені форми й методи розвитку самостійної пізнавальної діяльності студента на уроках диригування.

Ключові слова: самостійна діяльність, репродуктивна, продуктивна активність, урок диригування, самоосвіта.

Юнда В. В. Формы и методы развития самостоятельной познавательной деятельности студентов на уроке дирижирования

Статья посвящена развитию самостоятельной познавательной деятельности студента, с помощью форм познавательной активности. Охарактеризованы основные формы познавательной активности учеников – репродуктивная и продуктивная. Определены формы и методы развития самостоятельной познавательной деятельности студента на уроках дирижирования.

Ключевые слова: самостоятельная деятельность, репродуктивная, продуктивная активность, урок дирижирования, самообразование.

Yunda V. V. Forms and methods of self-cognitive activity of students in the classroom conducting

Defined forms and of self – cognitive activities of the student in the lesson of conducting. Describes the main forms of cognitive activities of students - productive and reproductive.

Key words: self-employment, reproductive, productive activity.

Стаття надійшла до редакції 16.01.2012 р.

Прийнято до друку 27.04.2012 р.